

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ	การสื่อสารเพื่อการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย: กรณีการจัดทำแผนน้ำแบบมีส่วนร่วมใน ท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงคราม
ชื่อนักวิจัย	สิรินทร พิบุลภาณุวัฒน์ ¹ ดวงพร คำณูวัฒน์ ¹ พชรินทร์ เกตุจำนงค์ ¹ สุกัญญา เสรีนันทชัย ² ¹ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ² คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ระยะเวลาโครงการ 15 เดือน (15 กุมภาพันธ์ 2559 – 15 พฤษภาคม 2560)

โครงการการสื่อสารเพื่อการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย: กรณีการจัดทำแผนน้ำแบบมีส่วนร่วมในท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงคราม มีเป้าหมายในการใช้การสื่อสารขยายผลจากงานวิจัยเดิม เรื่องการวางแผนจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านน้ำ จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ดำเนินการต่อเนื่องมา 6 ปีให้เป็นประโยชน์กับพื้นที่อื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาคู่มือการจัดทำแผนน้ำอย่างมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ให้เหมาะสมกับการสื่อสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ 2) นำผลงานการจัดทำแผนน้ำอย่างมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ไปขยายผลในพื้นที่ 3 ตำบลของจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้คู่มือการจัดทำแผนน้ำอย่างมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญ และ 3) สร้างสรรค์การสื่อสารชุมชนในพื้นที่ 3 ตำบล เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนน้ำอย่างมีส่วนร่วม

การดำเนินงานใช้แนวคิดเรื่อง การสื่อสารเพื่อการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการน้ำ และการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ในการถอดความรู้จากงานเดิม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR - Participatory Action Research) ในการสื่อสารเพื่อขยายผล วิธีการถอดความรู้จากงานวิจัยตั้งต้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การอ่านรายงานงานวิจัยตั้งต้น การวิเคราะห์การดำเนินงานงานวิจัยตั้งต้น การวิเคราะห์จัดกลุ่มประเภทกิจกรรม และการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารในกิจกรรมแต่ละประเภท ใช้ตารางในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเครื่องมือ และพบกับนักวิจัยเจ้าของงานวิจัยตั้งต้นเป็นระยะเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง วิธีการพัฒนาคู่มือ การทำแผนจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมระดับตำบล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การจัดทำเนื้อหา การทดสอบความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบรูปเล่ม และการผลิตรวมถึงการเผยแพร่คู่มือ และวิธีการนำความรู้ไปขยายผลในพื้นที่ ตำบลบางคนที ตำบลคลองเขิน และตำบลลาดใหญ่ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การทำความเข้าใจกับแกนนำชุมชน การทำความเข้าใจกระบวนการทำแผนน้ำแบบมีส่วนร่วม การหารือร่วมกันในการนำผลงานดังกล่าวมาขับเคลื่อนการทำแผนจัดการน้ำของตำบลโดยใช้การสื่อสารชุมชนเป็นเครื่องมือ และชุมชนสร้างสรรค์การสื่อสารด้วยการผลิตและเผยแพร่สื่อชุมชน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ความรู้ การทำแผนจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมระดับตำบล ต้องประกอบด้วย คน ข้อมูล และแผนงาน ประกอบด้วยกิจกรรม 7 ประเภท ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ การเสริมศักยภาพ การหารือและเตรียมการ การเก็บข้อมูลในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และใช้วางแผนจัดการน้ำ การทำแผนจัดการน้ำ และการนำเสนอแผน ควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และสามารถอธิบายลักษณะกิจกรรมได้ด้วยแนวคิดองค์ประกอบการสื่อสาร 2) เนื้อหาหลักในคู่มือฯ คือ กิจกรรม 7 ประเภทที่ถอดความรู้มาจากงานวิจัยตั้งต้น โดยใช้รูปแบบ นำหยิบ นำจับ และนำอ่าน 3) การขยายผลในตำบลเป้าหมายทุกพื้นที่ที่ตัดสินใจที่จะดำเนินกิจกรรมประเภทที่ 1 สร้างความเข้าใจ หากแต่มีความแตกต่างกันในการตั้งเป้าหมาย การเลือกประเด็น และวิธีการดำเนินงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ หรือ ปัญหา ที่แต่ละพื้นที่เผชิญ

ตำบลบางคนที่ กำหนดประเด็นที่จะสื่อสารสร้างความเข้าใจ คือ ช่วยกันดูแลความสะอาดลำคลอง สื่อสารด้วยสื่อดิจิทัลเสียง จำนวน 3 ตอน ตำบลคลองเงิน กำหนดประเด็นสร้างความเข้าใจในเรื่องไม่ทิ้งขยะลงในลำคลอง เลือกสื่อสารผ่านทาง สติกเกอร์และป้ายไวโนล ตำบลลาดใหญ่ กำหนดประเด็นสร้างความเข้าใจ เรื่อง คุณภาพน้ำที่เปลี่ยนแปลงไป เลือกสื่อสารผ่าน กิจกรรมตรวจสอบคุณภาพน้ำ

การทำงานขยายผลจากงานวิจัยที่ทำไปแล้ว ควรให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจโครงการตั้งต้นอย่างละเอียด ครบถ้วน และควรมีเวลาในกระบวนการขยายผลให้เพียงพอสำหรับการทำความเข้าใจบริบทของชุมชนเพื่อการวางแผนการ ขยายผลด้วยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำหลัก: การสื่อสารเพื่อการใช้ประโยชน์งานวิจัย การจัดทำแผนน้ำแบบมีส่วนร่วมระดับท้องถิ่น การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

Abstract

Project Name	Communication for Research Utilization: A Case of Participatory Water Management Planning in Rural Area of Samut Songkhram Province
Researchers	Sirintorn Bhibulbhanuvat ¹ , Duangporn Kamnoonwatana ¹ , Patcharin Ketjamnong ¹ , Sukanya Sereenonchai ² ¹ Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University ² Faculty of Environment and Resource Studies, Mahidol University
Period	15 months (15 February 2016 – 15 May 2017)

The project of Communication for Research Utilization: A Case of Participatory Water Management Planning in Rural Area of Samut Songkhram Province aims to use an idea of communication to expand the result from the primary project of “Participatory Management Planning for Water Security in Samut Songkhram Province” which had been carried on for 6 consecutive years. The objectives of this project are: 1) develop a handbook of Participatory Water Planning in Rural Level; 2) enhance the result in 3 sub districts of Samut Songkhram province; and 3) create community communication in three sub districts to support participatory water planning.

This project applied the concepts of communication for research utilization, participatory communication for water management, and participatory management. Documentary research method was used in retrieving knowledge from the primary project and Participatory Action Research (PAR) method was used in expanding knowledge. Four sub items were used in retrieving knowledge from primary project; read all reports, analyze the procedures, classify activities, and analyze communication components in each type of activity. Meeting with the primary researchers was important for verifying accuracy. In developing handbook of Participatory Water Planning in Rural Level, there were 4 stages applied; design content, verify content with target users, design the book, print and distribute the handbook. The process of expanding knowledge to 3 sub districts; Bang Khontee, Klong Kern, and Lad Yai comprised of 4 sub processes; getting acquaintance with the people in the area, comprehending the process of participatory water management planning, brainstorming on how to use communication to apply knowledge in the community and creating communication channel.

The result shows; 1) Knowledge: Participatory Water Management Planning in sub district level must consist of people, data and plan. Seven types of activity must be used; create understanding, strengthen potential, brainstorm, collect community data, analyze data and circumstances for the planning, do the plan, and present the plan. Activities must be set up continuously and should be definable with the concept of communication components. 2) Key message in the handbook is 7 types of activity retrieved from the primary project. The handbook was designed based on the concept of user-

friendly. 3) All three sub districts chose to start with the same type of activity, i.e. activity of creating understanding. However, each sub district has different targets and different styles to make people understand according to the circumstance of the area. Bang Khontee communicates the importance of keeping the water clean to its people through three audio spots via community public address (PA) system. Klong Kern tells its people not to leave garbage in the river by using campaign stickers and vinyl cut-out. Lad Yai set up water quality testing to show the changing of water quality.

Expanding the result of a project needs fully attention to comprehend all details of the primary project. Researchers should have enough time to understand community context in the process of expanding in order to plan an effective participatory communication.

Keywords: Communication for Research Utilization, Local Level Participatory Water Planning, Participatory Communication